
HENRICUS BUYVOETS, PASTOOR VAN NEERPELT.

Adelin Bilsen

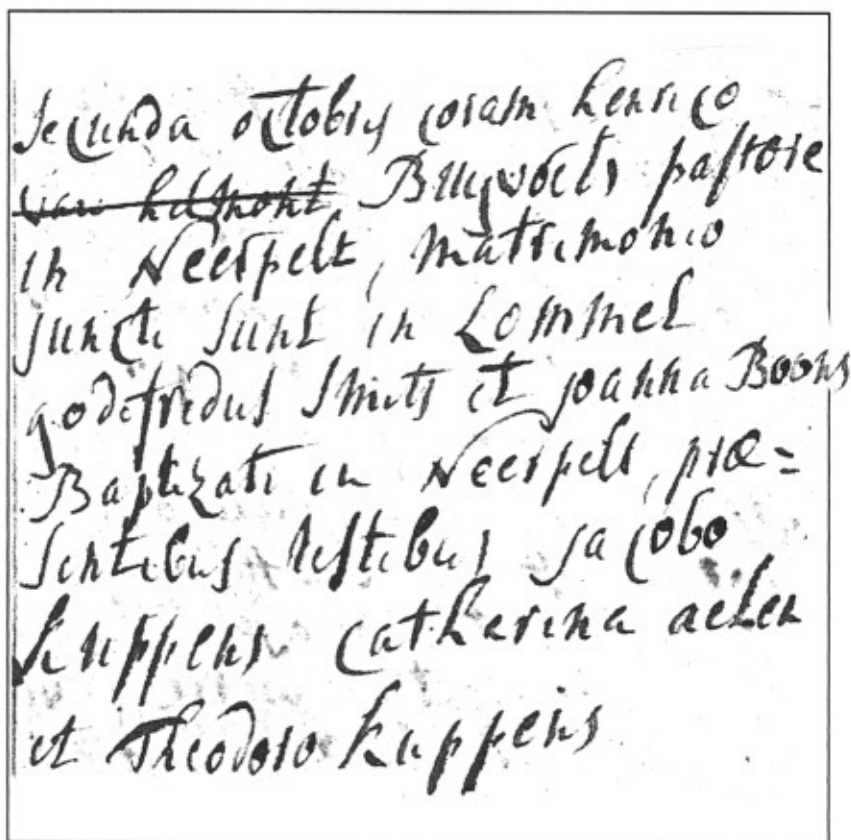
In 1750 werd te Neerpelt iemand geboren die bijna een halve eeuw aan de parochie van zijn geboortedorp zou verbonden worden. Henricus Buyvoets werd dat jaar op 29 maart geboren als zoon van Joannes en Anna Helena Gijbels. Hij was het tweede kind van zeven.

Op 25-jarige leeftijd werd hij kapelaan te Neerpelt, in opvolging van kapelaan en koster Jozef Ceysens. Pastoor was toen Antoon Gijbels.

Na het uitbreken van de Franse Revolutie kregen ook onze geestelijken het aan de stok met de nieuwe machthebbers. Toen in 1797 een nieuwe wet de priesters verplichtte de eed van haat aan het koninkdom af te leggen, weigerden de geestelijken in onze streek. Een jaar later volgde het deportatiebevel voor alle onbeëdigde priesters. Op de lijst van de 24 veroordeelde pastoors uit Limburg stond ook, als enige van het kanton Achel, pastoor Gijbels genoteerd. Samen met hem weigerden de andere Neerpeltse geestelijken de eed af te leggen en sloegen op de vlucht, nl. onze kapelaan Buyvoets, oud-kapelaan Jozef Ceysens en onderwijzer Johannes Brouwers.

Tot 1802 bleef de uitoefening van het geloof onmogelijk. Zo werden er vele dorpsgenoten buiten de parochie gedoopt en in de echt verbonden. In het doopregister wordt tot 1800

melding gemaakt van dopen in den vreemde. Kapelaan Buyvoets doopte heel wat kinderen in Lommel, enkele ook in Overpelt. Buyvoets trouwde ook dorpsgenoten in Lommel, maar de meesten trokken naar Borkel waar ze door pastoor Henricus Van Helmont in de echt werden verbonden.

Secunda octobris coram Henrico
~~van helmont~~ Buyvoets pastore
in Neerpelt, Matrimonio
Juncti sunt in Lommel
godofredus Smits et Johanna Boons
Baptizati in Neerpelt, pre-
sentibus testibus Jacobo
Kuppens Catharina aelen
et Theodoro Kuppens

Huwelijk van Godfried Smits en Johanna Boons (beiden geboren in Neerpelt, resp. in 1772 en 1774) te Lommel op 2 oktober 1798, ingezegend door kapelaan Henricus Buyvoets.

Pas toen in mei 1802 het concordaat tussen de Paus en Napoleon werd afgekondigd werden de omstandigheden genormaliseerd. De organieke reglementen van het concordaat maakten een onderscheid tussen parochies (cures) en hulpparochies (succursales). Ze werden resp. bediend door een pastoor (curé) en een bedienaar (disservant). Hamont en Peer bvb. hoorden tot de parochies; Neerpelt, Eksel, Grote-Brogel, enz. tot de hulpparochies. De bisschop van Luik, Johannes Zaepffel, duidde de pastoors en bedienaars aan. De pastoors dienden echter een eed af te leggen in handen van de Prefect. Hendrik Buyvoets werd aangewezen als de bedienaar van de St.-Nikolaaskerk en legde de eed af voor de maire van Hamont, Verachter. Een plechtigheid in de kerk van Hamont op 27 november 1803 bezegelde zijn aanstelling. Bisschop Zaepffel keerde in 1807 nog eens terug naar de kerk van Achel, voor het vormsel van de kinderen uit Achel, Neerpelt en de andere omliggende parochies.

Het ergste leed voor de kerk was geleden. Tussen 1805 en 1807 werd er flink aan de kerk gewerkt. De Franse Revolutie had blijkbaar sporen nagelaten.

- Er werden 2.500 leistenen uit Maastricht aangevoerd.
- Simon Ketelbuters uit Peer witte de kerk en herstelde het dak.
- Houthandelaar Tielen uit Eksel leverde planken, in totaal 1.865 voet hout.
- Pieter Jan Ortjens timmerde banken.
- J.F. Genie uit Leuven maakte een zilveren kroon voor O.-L.-Vrouw en het kind. Hij werd deels in natura betaald, nl. met oud goud en zilver.
- Tenslotte werd er een orgel aangekocht, nl. in de St.-Janskerk in Diest. Het kostte 108 Franse kronen.

*De kerk in de vorige eeuw,
naar een tekening van Theo Keunen.*

Negen mannen met zes paarden werden naar Diest gestuurd om het gevaarte naar Neerpelt te brengen. In die tijd, met de wegen van toen, een hele onderneming.

Maar alle miserie met de Fransen was nog niet voorbij. Het Franse bestuur ging immers over tot de verkoop van gronden van de kerk, nl. deze die niet belast waren met religieuze diensten. Die werden prompt gepromoveerd tot "nationale goederen" (zie copie van "Extrait du procès verbal"). Op 19 juli 1809 werden vijf stukken verkocht aan de griffier van het Vredegerecht van het kanton Bree, Francis Pergay. De Kerckenacker, de Kapellebempt (Kapelbroek), Boseydebempt (2 stukken) en Veeweydebempt, samen 2 ha 40 ca, werden aan Pergay verkocht voor 705-F. Vele jaren later, in 1822, "schonk" Pergay de goederen terug aan de Kerkfabriek, maar vroeg onder tafel 850-F. Uit schrik dat anderen de goederen zouden aankopen, delegeerde de Kerkfabriek de schout van Neerpelt, Jan Clercx, op 25 oktober 1822 naar Roermond om de zg. "schenkingsakte" te tekenen en de gevraagde som te betalen. De gronden brachten immers jaarlijks 30 Luikse guldens op. Pergay werd betaald met het geld van Jan Iven, die 2.000 Luikse guldens had geschonken voor een stichting. Het Kapelbroek, gelegen in de Stationsstraat, tegenover de Vrijheidsstraat, zou ruim een eeuw later, in 1927, verkocht worden om een huis in de Hoekstraat aan te kopen dat als kapelanie zou dienen.

Een andere belangrijke ingreep van het Franse bestuur was de instelling van de Kerkfabrieken. Het besluit verscheen op 30 december 1809. Er werd een onderscheid gemaakt tussen de Kerkraad, een soort wetgevend orgaan, en het Bureau der Kerkmeesters.

EXTRAIT DU PROCÈS VERBAL

De première Enchère et d'Adjudication définitive.

VENTE DE BIENS NATIONAUX.

Copie certifiée conforme à l'original.

N.° 25 de l'Affiche.

LEAN *Michel Louis Houff* le
Seize du mois de *Juillet* en exécution des

Lois de 15 et 16 Floréal an X, qui ordonnent la vente, l'une des
fonds ruraux et l'autre des maisons, bâtimens et usines nationaux de
celle du 5 Ventose an XII, qui en prescrit le mode et les conditions,
et en conformité des dispositions des Lois des 16 Brumaire et 2 Fructidor
an V, et de l'Instruction du Ministre des Finances du 2 Frimaire de la
même année, approuvées par le Gouvernement le 12 du même mois.

DÉPARTEMENT
DE LA
MEUSE-INFÉRIEURE.

N.° 8.
Du présent procès-
verbal.

Nous Préfet du Département de la Meuse-Inférieure, accompagnés
du Directeur de l'Enregistrement et du Domaine national dudit Dépar-
tement, et du Secrétaire général de la Préfecture, nous sommes
transportés dans la Salle des adjudications de ladite Préfecture, où
étant, nous avons fait annoncer qu'il allait être procédé à la réception
des premières enchères, pour la vente des biens désignés en l'affiche
N.° 25 laquelle a été bien et dûment publiée et affichée dans
toutes les Communes du Département, et notamment dans celles de
la situation des biens, ainsi qu'il résulte des certificats ci-annexés des
Maires des dernières Communes.

Et ensuite il a été donné à haute et intelligible voix, par le Secrétaire
général tant en flamand qu'en français, lecture des clauses, charges et
conditions, aux quelles s'effectuera ladite vente, indiquée à ce jourd'hui pour
avoir lieu provisoirement, et à *Mardi 19 juillet* pour être
consommé définitivement.

Après quoi il a été annoncé que les enchères allaient s'ouvrir sur les 1. er,
2. e, 3. e articles et suivans de l'affiche, dans l'ordre qu'elle compose; savoir:

Arrondissement communal d' *Mermond*
Commune d' *Mermet*

Article 8

Deux hectares,vingt Sept ares, Cinquante

Dit besluit is momenteel nog steeds voor het grootste deel rechtsgeldig. De Kerkfabriek van Neerpelt werd opgericht in april 1810.

In 1810 werd Johannes Lamb. Multz van St.-Truiden kapelaan in Neerpelt. In 1816 was pater Wilkens kapelaan en in 1817 Spierings. Deze laatste werd het jaar daarop pastoor in St.-Huibrechts-Lille. Hij werd opgevolgd door Brouwers en later door Jans. In 1819 arriveerde een kapelaan die tot aan zijn dood in 1859 in Neerpelt zou blijven : Henri Frans Lommelaers.

Tijdens de laatste jaren van zijn leven, tussen 1815 en 1819, liet pastoor Buyvoets drie klokken gieten : twee voor de hoofdkerk en een voor de St.-Willibrorduskapel, ons museum. Deze laatste klok hangt er nog steeds en af en toe laten we ze nog eens luiden, tot wanhoop van de kerkuil die in het torentje een onderkomen heeft gevonden!

Pastoor Buyvoets overleed op 18 april 1820. Hij werd opgevolgd door Henri Lommelaers.

*De St.-Nikolaaskerk in de vorige eeuw,
naar een schilderij van Willem Swinnen.*